

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0224U002892

Державний реєстраційний номер: 0123U101611

Відкрита

Дата реєстрації: 12-03-2024

1. Етапи виконання

Номер етапу: 1

Назва етапу: Оподаткування домогосподарств як елемент справедливої податкової системи

Початок етапу: 01-2023

Закінчення етапу: 12-2023

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Державна навчально-наукова установа "Академія фінансового управління"

Код ЄДРПОУ/ІПН: 35531764

Підпорядкованість: Міністерство фінансів України

Адреса: вул. Олеса Гончара, буд. 46/48, м. Київ, 01034, Україна

Телефон: 380442775115

E-mail: afu@afu.kiev.ua

WWW: <https://afu.kiev.ua/>

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Міністерство фінансів України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 00013480

Адреса: вул. Грушевського, буд. 12/2, м. Київ, 01008, Україна

Підпорядкованість: Кабінет Міністрів України

Телефон: 380442065947

E-mail: infomf@minfin.gov.ua

WWW: <https://mof.gov.ua>

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

КПКВК: 3501530

Напрямок фінансування: 2.2 - прикладні дослідження і розробки

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 - кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 1685.800 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Оподаткування домогосподарств як елемент справедливої податкової системи

Назва роботи (англ)

Taxation of households as an element of a fair tax system

Реферат (укр)

Звіт про НДНТР: 202 с., 20 таблиць, 5 рисунків, 112 джерел. ДОМОГОСПОДАРСТВО, ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ПОДАТКОВА СИСТЕМА, ОПОДАТКУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ, ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ, НЕОПОДАТКОВУВАНИЙ МІНІМУМ, СТАВКИ ПОДАТКУ, ПОДАТКОВІ ВИРАХУВАННЯ, ЗНИЖКИ І КРЕДИТИ, МОДЕЛІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ, ПРАВИЛА ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ, ВТРАТИ БЮДЖЕТУ Об'єкт дослідження: система оподаткування доходів фізичних осіб. Мета роботи: визначення особливостей оподаткування домогосподарств, формуванні пропозицій щодо встановлення правил і процедур їх оподаткування. Методи дослідження: абстрактно-логічний, системного підходу, порівняльного аналізу, розрахунково-конструктивний. Результати та їх новизна: 1. Узагальнено підходи до трактування змісту поняття «домогосподарство» для цілей оподаткування і регулятивні можливості такого оподаткування у контексті забезпечення податкової справедливості (в історичній ретроспективі та сучасній податковій практиці). 2. Систематизовано досвід функціонування систем оподаткування домогосподарств у розвинених країнах. 3. Узагальнено практику застосування правил адміністрування у сфері оподаткування домогосподарств у різних країнах. 4. Виявлено недоліки системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні, що створюють перешкоди для використання її регулятивного потенціалу та обмежують можливості акумулювання бюджетних коштів. 5. Узагальнено можливості й обмеження запровадження оподаткування домогосподарств в Україні, встановлено ризики та перестороги. Зокрема, обґрунтовано поточну недоцільність застосування прогресивної шкали оподаткування доходів, важливість більшого використання податкових пільг соціального спрямування та необхідність уникнення суттєвого ускладнення правил податкового адміністрування при зміні моделі оподаткування. 6. Надано пропозиції щодо моделі оподаткування домогосподарств в Україні з акцентом на визначенні об'єктів оподаткування, збільшенні неоподатковуваного мінімуму доходів, встановленні податкових ставок і розробленні прав

Реферат (англ)

Research scientific work: 202 pp., 20 tables, 5 figures, 112 sources. HOUSEHOLD, INCOME OF PERSONS, TAX SYSTEM, HOUSEHOLD TAXATION, OBJECT OF TAXATION, NON-TAXABLE MINIMUM, TAX RATES, TAX DEDUCTIONS, DISCOUNTS AND CREDITS, HOUSEHOLD TAXATION MODELS, TAX RULES THAT ADMINISTRATION, BUDGET LOSSES Object of research: the system of taxation of the income of persons. Purpose: determination of the peculiarities of taxation of households, formation of proposals for the establishment of rules and procedures for their taxation. Research methods: abstract-logical, systemic approach, comparative analysis, calculation-constructive. Results and their novelty: 1. Approaches to the interpretation of the meaning of the concept of "household" for taxation purposes and the regulatory possibilities of such taxation in the context of ensuring tax justice (in historical retrospect and modern tax practice) are summarized. 2. The experience of functioning of household taxation systems in developed countries is systematized. 3. The practice of applying administration rules in the field of household taxation in different countries is summarized. 4. Deficiencies of the personal income tax system in Ukraine have been identified, which create obstacles to the use of its regulatory potential and limit the possibilities of accumulating budget funds. 5. Possibilities and limitations of introducing household taxation in Ukraine are summarized, risks and cautions are identified. In particular, the current impracticality of applying a progressive scale of income taxation, the importance of greater use of social tax incentives and the need to avoid a significant complication of tax administration rules when changing the taxation model are substantiated. 6. Proposals have been made regarding the model of taxation of households in Ukraine with an emphasis on determining the objects of taxation, increasing the tax-free minimum income, setting tax rates and developing rules for the administration of tax

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): Досвід функціонування систем оподаткування домогосподарств, а також практики застосування правил адміністрування у цій сфері у різних країнах

Назва продукції (англ): The experience of the functioning of household taxation systems, as well as the practice of applying the rules of administration in this area in different countries.

Очікувані результати: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Галузь застосування: 72.20 Дослідження й експериментальні розробки у сфері суспільних наук; 84.11 Державне управління загального характеру; 84.13 Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності

Опис продукції (укр): 1. У XX ст., у зв'язку зі становленням соціально орієнтованої моделі держави, що функціонує на ринкових засадах, поширюється оподаткування домогосподарств (сімейне оподаткування), тобто оподаткування доходів осіб з урахуванням чисельності дітей. Така форма оподаткування є логічним результатом розвитку соціально-економічних відносин у державах, що прагнуть максимізувати суспільний добробут. Держава суспільного добробуту у найширшому розумінні цього терміну повинна забезпечувати громадян не тільки мінімальним набором суспільних товарів та послуг, які визначалися ще класиками (А. Сміт, Дж. Мілль та ін.), але й забезпечувати ефективне функціонування системи соціального захисту та соціального забезпечення. А це вимагає як додаткових витрат, так і додаткових доходів. Поняття «домогосподарство» для цілей оподаткування є ключовим і стосується такого його елементу як платник податку. Безвідносно до нього не можуть існувати інші елементи податку – об'єкт, база оподаткування тощо. Домогосподарство слід розглядати як родину (сім'ю), котра об'єднана кровними зв'язками та має у спільному володінні майно, трудові та капітальні ресурси, сімейний бюджет. Об'єктами оподаткування домогосподарства в сучасних умовах можуть бути доходи (трудові, підприємницькі та інвестиційні), майно (рухоме й нерухоме), фінансові активи, земля, спадщина, споживання. Наявність витрат, що має понести платник для отримання доходу, є основною регулятивною властивістю податку, яка використовується для створення його моделі. В оподаткуванні доходів громадян такими елементами є вирахування стандартні та спеціальні, податкові знижки, податковий кредит. Якщо стандартні і персональні вирахування (allowances, deductions) у вигляді сум компенсацій платникам податків неоподаткованого (прожиткового) мінімуму, витрат на утримання дітей, житла тощо раніше широко використовувались різними країнами, то сьогодні як елемент податку їх часто починають замінювати на податковий кредит.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ДННУ "Академія фінансового управління"

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Нормотворча діяльність

НТП 2

Назва продукції (укр): Недоліки системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні

Назва продукції (англ): The shortcomings of the system of personal income taxation in Ukraine

Очікувані результати: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Галузь застосування: 72.20 Дослідження й експериментальні розробки у сфері суспільних наук; 84.11 Державне

управління загального характеру; 84.13 Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності

Опис продукції (укр): У контексті аналізу можливостей та обмежень запровадження оподаткування домогосподарств в Україні, важливим є висновок про те, що країни, які застосовують таку модель, мають не лише прогресивну шкалу, а й характеризуються високим рівнем доходів населення, що суттєво перевищує середній рівень в ЄС. Натомість в Україні доходи населення є низькими, а тінізація оплати праці є бар'єром для відновлення прогресії. Незважаючи на те, що рівень оподаткування є однією з основних причин існування вітчизняної тіньової економіки, проте він не є домінантною причиною. Існують також проблеми ефективності функціонування державних інституцій і використання бюджетних ресурсів; необґрунтоване запровадження прогресії може поглибити проблему тінізації економіки. Іншими обмеженням для оподаткування в домогосподарств в Україні є: наявність спрощеної системи оподаткування обліку та звітності; відсутність категорії неоподаткованого мінімуму доходів громадян та вузькі можливості для отримання податкової соціальної пільги. Також, окрім принципу соціальної справедливості, оподаткування має базуватись на принципах простоти і зрозумілості. Зважаючи на зазначене, обґрунтовано поточну недоцільність застосування прогресивної шкали оподаткування доходів, важливість більшого використання податкових пільг соціального спрямування і необхідність уникнення суттєвого ускладнення правил податкового адміністрування при зміні моделі оподаткування.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ДННУ "Академія фінансового управління"

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Нормотворча діяльність

НТП 3

Назва продукції (укр): Концепція, методологія і пропозиції щодо правової основи оподаткування домогосподарств в Україні

Назва продукції (англ): The concept, methodology and proposals regarding the legal basis of taxation of households in Ukraine

Очікувані результати: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Галузь застосування: 72.20 Дослідження й експериментальні розробки у сфері суспільних наук; 84.11 Державне управління загального характеру; 84.13 Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності

Опис продукції (укр): Вважаємо, що об'єктом оподаткування доходів домогосподарств в Україні має бути загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід. В першу чергу це обсяг доходів у вигляді заробітної плати; винагород та виплат за умовами цивільно-правових договорів; доходів від здачі майна в оренду; пасивних доходів, які підлягають оподаткуванню, згідно з положеннями Податкового кодексу України, інвестиційних прибутків тощо. Серед пропозицій стосовно моделі оподаткування домогосподарств важливе місце слід відвести збільшенню неоподаткованого мінімуму доходів. Можливий його розмір в Україні з 2025 р. оцінюється нами на рівні 25% від мінімальної заробітної плати для кожного економічно активного члена домогосподарства. Допустимим є збільшення його розміру до 40% від мінімальної зарплати через три роки у разі досягнення позитивних індикативних планових результатів у сфері детінізації доходів у вигляді заробітної плати. Базовим пререквізитом для введення прогресії (у перспективі), крім підвищення рівня реальної середньої зарплати, є елімінація можливостей зловживань зі спрощеною системою оподаткування та легалізація витрат на оплату праці. При існуванні можливостей сплачувати лише 5% від обсягу одержаного доходу за звітний податковий період та сплачувати мінімальний обсяг єдиного соціального внеску (на мінімальну заробітну плату) запровадження прогресивної шкали буде мати невисоку результативність і не забезпечить довіри економічних агентів до системи оподаткування у цілому.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ДННУ "Академія фінансового управління"

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Нормотворча діяльність

7. Бібліографічний опис

1. Швабій К.І., Кошук Т.В. Недоліки та обмеження реформування системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. *Фінанси України*. 2023. №12. С.80–97.
2. Novytska N., Shvabii K. Modern trends in personal income taxation in EU countries and Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. Vol. 4
3. Клименко К.В., Озерчук О.В. Світовий досвід застосування правил адміністрування у сфері оподаткування домогосподарств на прикладі Федеративної Республіки Німеччина. «Інвестиції: практика та досвід». 2023. № 9. С.95-104.
4. Klymenko, K., Ukhna, N., & Semenyshena, N. (2023). Tax policy in the context strengthening the national security of Ukraine. *Public Policy and Accounting*, 1(7), 9–16. [https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1\(7\)-9-16](https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1(7)-9-16).
5. Швабій К.І., Кошук Т.В. Теоретичні засади і світовий досвід оподаткування домогосподарств. *Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія* / Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2023. У друці.
6. Клименко К. В., Ухналь Н. М. Обґрунтування підходів до застосування правил адміністрування у сфері оподаткування домогосподарств. *Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія* / Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2023. У друці.
7. Іваницька О.М. Оподаткування доходів фізичних осіб: міжнародний досвід. *Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія* / Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2023. У друці.
8. Кудряшов В.П. Оподаткування домогосподарств та поглиблення податкової справедливості. *Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія* / Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2023. У друці.
9. Долженко І.І. Національні підходи до визначення об'єкта та механізму оподаткування у практиці оподаткування домогосподарств. *Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія* / Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2023. У друці.
10. Оподаткування домогосподарств як елемент справедливої податкової системи: монографія / Т. В. Кошук, К. В. Клименко, К. І. Швабій та ін. – Київ : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2023
11. Долженко І.І., Негода Ю.В. Словник-довідник з міжнародного оподаткування: для вивчення дисциплін «Теорія і прагматика міжнародного корпоративного оподаткування» та «Міжнародного оподаткування». Київ: НУБіП України, 2023, 136с.
12. Швабій К. Як декларувати та сплачувати податки українським біженцям за кордоном. *Економічна правда*. 30 березня 2023 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/30/698575/>.
13. Швабій К. Як відрізняються податки на працю в Україні та країнах східноєвропейського регіону? *Економічна правда*. 7 липня 2023 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/7/701996/>.
14. Іваницька О.М. Принципи державного управління SIGMA/OECD та їх еволюція. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023

року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. С. 15-17.

15. Долженко І.І. Удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation: materials VII International Scientific and Practical Conference (Burgas, Bulgaria, July 2-7, 2023). Burgas: Avangard Prima, 2023. PP.85-88.

16. Долженко І.І. Перспективи запровадження прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. «Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 5-6 жовтня 2023 року) Київ : НУБіП України.

17. Долженко І.І. Особливості визначення об'єкта оподаткування у практиці оподаткування домогосподарств. International scientific-practical conference "Science, education and society in the 21st century: scientific ideas and implementation mechanisms": conference proceedings (Košice, Slovakia, August 4, 2023). Košice, Slovakia: Scholarly Publisher ICSSH, 2023. PP. 26-28.

18. Клименко К. В., Ухналь Н. М. Науковий підхід до розробки методики розрахунку податкової бази оподаткування домогосподарств в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції: матеріали III міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (Хмельницький, 20-21 листопада 2023 р.) / Херсонський національний технологічний університет. Хмельницький, 2023. С.97-102.

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 202

Мова звіту: Українська

Умови поширення в Україні: Не заборонено

Умови передачі іншим країнам: Не заборонено

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Іваницька Ольга Михайлівна (д.держ.упр., професор)

Долженко Інна Іванівна (к.е.н., доц.)

Клименко Катерина Володимирівна (к. е. н.)

Кошук Тетяна Василівна (к. е. н.)

Кудряшов Василь Павлович (д. е. н., професор)

Швабій Костянтин Іванович (д.е.н., професор)

Керівник організації:

Єфименко Тетяна Іванівна (д. е. н., професор)

Керівники роботи:

Кошук Тетяна Василівна (к. е. н.)

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.